

แหล่งโบราณคดีหน้าวัดป่าแป้น

ชื่อแหล่ง หน้าวัดป่าแป้น

ที่ตั้ง หมู่ที่ 3 บ้านวัง ตำบลบ้านลาด อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง จากถนนเพชรเกษม แยกขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 3179 เข้าไปประมาณ 4.5 กิโลเมตร แหล่งอยู่ทางซ้ายติดถนน บริเวณหน้าวัดป่าแป้น

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

สภาพภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบลุ่ม ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี

แหล่งน้ำ แม่น้ำเพชรบุรี

ประวัติ ชาวบ้านเล่าว่าเดิมเป็นเนินดินมีต้นโพธิ์ขึ้นอยู่ ในปี พ.ศ. 2515 มีการโค่นต้นไม้จึงได้พบโคลนพระพุทธรูป พร้อมทั้งเศษอิฐ เจ้าของที่ดินคือนางเหลื่อม เพ็ญฟู ได้นำโคลนพระพุทธรูปไปถวายวัดป่าแป้น ซึ่งปัจจุบันทางวัดได้นำไปประดิษฐานไว้หน้าพระอุโบสถ จากการสำรวจพื้นที่พบเศษภาชนะดินเผากระจายอยู่ทั่วไปตามผิวดิน พบเศษอิฐ ปริมาณไม่มาก เป็นอิฐเนื้อหยาบ มีส่วนผสมของแกลบข้าวมาก

สภาพปัจจุบัน เป็นสวนผลไม้ อยู่ติดถนนหน้าทางเข้าวัดป่าแป้น

โบราณวัตถุ

1. โกลนพระพุทธรูป เป็นพระพุทธรูปยืน ทำจากหินปูน สูง 1.6 เมตร หนา 32 เซนติเมตร จากลักษณะน่าจะเป็นปางแสดงธรรมทั้งสองพระหัตถ์ หรือปางเสด็จจากดาวดึงส์ ซึ่งเป็นรูปแบบของประติมากรรมในวัฒนธรรมทวารวดี สภาพปัจจุบันถูกปิดทองจนทั่วทั้งองค์ ยังพอเห็นเนื้อหินเฉพาะบริเวณฐาน ที่มีร่องรอยการใช้เครื่องมือสกัดหินอย่างชัดเจน

2. เศษภาชนะดินเผา เป็นภาชนะดินเผาเนื้อหยาบพบเป็นปริมาณมาก มีทั้งภาชนะที่ผิวเรียบและตกแต่งผิวด้วยการกดประทับ เป็นลายเชือกทาบ ลายจุดขีด ลักษณะเป็นภาชนะแบบมีสัน ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบโดยทั่วไปในวัฒนธรรมทวารวดี นอกจากนี้ยังพบเศษเครื่องถ้วยเงินแบบเครื่องลายครามปะปนอยู่ด้วย

3. ลูกปัดแก้ว สีฟ้าใส ขนาดเล็ก พบเพียง 1 ชิ้น

4. ชิ้นส่วนธรรมจักร ชาวบ้านพบ แล้วนำมามอบให้เจ้าอาวาส วัดป่าแป้น ทำด้วยหินเนื้อละเอียดสีดำ เป็นส่วนของขอบวงล้อ ตั้งแต่บริเวณหัวเสา ขึ้นมาถึงขอบวงล้อ สูง 16 เซนติเมตร หนา 5 เซนติเมตร ลวดลายเป็นลายหัวเสา เหนือหัวเสาเป็นแถบเส้นโค้งสองเส้น เส้นรอบวงภายในมีลายเม็ดประคำ ถัดขึ้นไปเป็นลายขมวด ในตำแหน่งที่เป็นลายแถบก่อนถึงขอบวง อีกด้านหนึ่งมีลวดลายเช่นเดียวกัน หัวเสาประกอบด้วยลวดบัวสองชั้น แล้วเป็นลายขมวดหัวเสาซ้ายขวา กลางหัวเสาเป็นลายกากบาทซ้อน จากรูปแบบลวดลายเป็นแบบเดียวกับธรรมจักรที่พบที่จังหวัดนครปฐม อายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ 13 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 14

จากโบราณวัตถุที่พบโดยเฉพาะปริมาณเศษภาชนะดินเผาที่ค่อนข้างหนาแน่น แสดงให้เห็นถึงการเป็นชุมชนวัฒนธรรมทวารวดี อย่างแน่นอน และน่าจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแหล่งเนินโพธิ์ใหญ่และเนินดินแดงที่พบร่องรอยของโบราณสถาน ซึ่งน่าจะเป็นศาสนสถาน นอกจากนี้ยังมีผู้พบชิ้นส่วนธรรมจักรในละแวกนี้ด้วย และที่แหล่งวัดป่าแป้นก็ยังพบโกลนพระพุทธรูปหิน ที่รูปแบบคล้ายกับที่แหล่งตำบลหนองปรัง อาจเป็นไปได้ว่านำมาจากแหล่งผลิตนั้น เพราะที่แหล่งวัดป่าแป้นนี้ไม่พบหลักฐานอื่น ๆ ที่จะแสดงร่องรอยการเป็นแหล่งผลิต น่าจะเป็นการนำโกลนมาเพื่อสลักในรายละเอียด ณ โบราณสถานที่จะประดิษฐาน จากการสำรวจในพื้นที่แหล่งไม่พบโบราณสถาน แต่พบเศษอิฐแบบทวารวดีเพียงเล็กน้อย ไม่สามารถให้รายละเอียดได้ อาจเป็นเพราะหลักฐานต่าง ๆ ได้ถูกทำลายไปมากเนื่องจากการตัดถนน รวมการใช้พื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและใช้ทำการเกษตร สำหรับแหล่งวัดป่าแป้นและแหล่งโบราณคดีใกล้เคียงอันได้แก่ แหล่งเนินโพธิ์ใหญ่และเนินดินแดง เป็นแหล่งที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มอันอุดมสมบูรณ์ของที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี และสามารถใช้น้ำเพชรบุรีที่อยู่ใกล้กับแหล่งเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่นได้อย่างสะดวก

การกำหนดอายุสมัย	ทวารวดี
การประกาศขึ้นทะเบียน	ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน
รูปแบบของแหล่งโบราณคดี	แหล่งที่อยู่อาศัย
วันเวลาที่ปฏิบัติงาน	สำรวจ 6 สิงหาคม 2540 บันทึก 13 สิงหาคม 2540
ผู้ปฏิบัติงาน	นางสาวพุง วงษ์น้อย
ที่มาของข้อมูล	กรมศิลปากร, กรม. โบราณสถานที่ยังมิได้ขึ้นทะเบียน เล่ม 2. ฝ่ายวิชาการ กองโบราณ. รายงานการศึกษาและการสำรวจทางโบราณคดี

สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี

ภาพประกอบ :

สภาพแหล่งโบราณคดีวัดป่าแป้น ปัจจุบันเป็นไร่ผลไม้

ในบริเวณแหล่งโบราณคดีพบเศษภาชนะดินเผาเป็นจำนวนมาก
นอกจากนี้ยังพบลูกปัดแก้ว เศษอิฐ แต่พบไม่มากนัก

โกสณพระพุทธรูปหิน
พบจากแหล่งโบราณคดีหน้าวัดป่าแป้น

ชิ้นส่วนธรรมจักร
พบจากแหล่งโบราณคดีหน้าวัดป่าแป้น

สำนักศิลปากรที่ 1